

Publicerad 110125 15:02 på www.nyheter.net.

Uppdaterad 110125 15:11.

Omöjligt att garantera att inga enskilda människor drabbas

Lars Thuring berättar i en längre intervju om både sin egen och OKG:s syn på urananskaffningen och dess konsekvenser.

- Det viktigaste man måste komma ihåg är att all energiproduktion har en påverkan.
- Man kan aldrig garantera att enskilda personer alltid går opåverkade ifrån en verksamhet.

Detta säger OKG:s vd Lars Thuring efter Nyheternas reportageserie om kärnkraftens ursprung.

Han menar också att vittnesmålen från bland annat avlägsna gruvområden kan vara till hjälp för kärnkraftsindustrin i försöken att minska skadeverkningarna.

Under 2010 genomförde Nyheterna en unik granskning av uranets långa globala resa till Oskarshamns kärnkraftverk. Från människorna som bor allra närmast de största gruvorna i världen, till den så kallade uppgraderingen och konverteringen, till anrikningen.

I den allra första delen sa en tårögd 88-årig dene-indian vid namn Annie Benonie från indianreservatet Wollaston Lake i Kanada bland annat följande:

- Gruvbolagen kom och rånade oss på vårt land, där vi bodde fiskade och jagade. Marken kommer aldrig att kunna återställas igen till kommande generationer.

Och hon vände sig mot oss och sa:

- Ni säger att ni kommer från ett avlägset land, där ni använder uran som kommer från vårt land. Jag undrar om människor som bor där ni bor, där ni har kärnkraftverk, vad ni tjänar på det? Vilka fördelar ger det er förutom jobben som industrin skapar?

Hur livet förstörs

- Folk från ditt land är välkomna hit för att se hur vi har det, hur det liv vi har levt i tusentals år har förstörts.

Lars Thuring har varit vd på OKG i bara några år, men har jobbat i över 30 år inom kärnkraftsbranschen.

Varken han eller någon annan inom den europeiska kärnkraftsindustrin har tidigare hört talas om Annie Benonie och de andra invånarna i Wollaston Lake. Än mindre tagit del av deras vittnesmål.

Ytterst få inom den svenska kärnkraftsbranschen har varit i närheten av ett gruvområde över huvud taget.

I en 46 minuter lång intervju efter reportagen om kärnkraftens ursprung förklarar Lars Thuring att inte han heller har besökt något gruvområde, men att han mycket gärna skulle vilja.

- Det står på min lista, säger han.

- Att vara på plats och se med egna ögon ger en helhetsbild som man inte kan få genom att bara sitta och läsa rapporter.

- Men jag tror inte att det skulle ändra mina beslut.

En helhetsbild

Lars Thuring säger att han har möjlighet att genomföra ett besök på en gruva när han själv så önskar. Han säger också att han skulle vilja träffa människorna som bor närmast gruvområdena.

- Det viktiga tycker jag är att få en helhetsbild av hur verksamheten bedrivs.

För det måste man träffa båda parterna, naturligtvis. Så kanske är det alltså trots allt ingen omöjlighet att OKG:s vd besöker Annie Benonies Wollaston Lake någon gång i framtiden. Frågan är vad han skulle säga till henne i så fall.

- Jag skulle nog inte sagt så mycket till henne. Jag skulle nog mer lyssna på henne och höra om hennes situation och hur hon upplever den. Baserat på det får vi se vilka intryck jag hade fått av det naturligtvis.

- Det är ju ingenting jag kan veta härifrån, från andra sidan jordklotet.

Lars Thuring skrattar.

Frågeställningarna är ovana.

- Normalt pratar jag bara om vad som händer innanför staketet på OKG eller dess process, säger Lars Thuring.

En kärnkraftsverks-vd måste kunna lita på att de kontroller som olika kontrollmyndigheter, leverantörer eller vd:ns underlydande genomför verkligen stämmer, och att alla tänkbara insatser görs för att minimera skadliga effekter på hälsa och miljö.

God etik och moral

För allt det där sker ju så långt borta från Oskarshamn. Omöjligt för en lokal kärnkrafts-vd att själv ha greppet om. Lars Thuring får ändå frågan om OKG kan känna någon form av ansvar när det visar sig att den kanadensiska stad där Oskarshamns uran konverterats nu måste genomgå en av de största saneringarna i landets historia av radioaktivt avfall (Reportage 3, den 15 april 2010). Och om OKG kan känna

Gruvområdena i Saskatchewan, Kanada, därifrån Oskarshamns kärnkraftverk hämtat mycket uran genom åren.

Port Hope förbereder sanering av radioaktivt avfall.

Europas uranavfallstransporter är starkt kritiserade.

Annie Benonie, Wollaston Lake, hösten 2009. Foto: Mattias Rubin

någon form av ansvar när en hälsoundersökning av nio personer visar att alla nio har industriellt uran i kroppen, och att flera av dem drabbats av olika former av mycket svåra sjukdomar.

- Det ansvar vi känner för är via de auditeringar vi gör på plats där vi ser till att våra leverantörer lever upp till de krav vi ställer, oavsett om det är nationella eller internationella krav eller som OKG eller Eon-koncernen ställer.

- Kanada är ett land med en god etik och moral, som styrs av lagar och förordningar och de har säkert egna myndigheter.

- De har säkert egna uppföljningar av att deras egna krav följs och att verksamheten fungerar.

Det ekonomiska ansvaret för en sådan jättesanering som nu krävs i Port Hope (del 3) är en sak för Kanada, säger han. Lars Thuring poängterar också att det är väldigt svårt, för att inte säga omöjligt, att avgöra vad det är som orsakar cancer. Endast misstankar om att industriellt uran kan orsaka cancer på människor räcker inte i sammanhanget.

- Cancer finns överallt i världen, oavsett om man bor nära urangruvor eller inte, säger han.

- Allt beror på vad det blir för hälsoeffekter av det här uranet, inte att man har en viss nuklid i kroppen eller inte.

- Det måste vara det som är det viktiga, bedömningen om ämnet är farligt eller inte.

Koppling till kärnvapen

Lars Thuring håller med om att spridande av anrikningsteknologi i världen riskerar att även orsaka spridande av kärnvapentillverkning.

- Visst. Det finns en koppling här, absolut. Men det viktiga tycker jag är att IAEA:s program fungerar. Att de länder som ägnar sig åt den här verksamheten står under IAEA:s övervakning. Att de skriver under avtalet om icke spridning av kärnvapen.

- Problemet är länder som inte är demokratiska. Där hjälper det naturligtvis inte om man lägger ner en anrikningsanläggning i USA.

Skaffat sig vapen ändå

Lars Thuring vågar hävda att om inte kunskaperna om kärnvapentillverkning spridits via OKG:s anlåtade engelsk-holländsk-tyska företag (Reportage 4, den 29 december 2010) så hade till exempelvis Pakistan, Nordkorea, Libyen, Iran fått kunskaperna på något sätt i alla fall.

- Om de inte hade fått det via Holland så hade de fått det någon annanstans ifrån.

Är det så?

- Ja, det tror jag.

- Och det viktigaste tror jag är att de här länderna blir demokratiska och står under IAEA:s kontroll.

Men Holland är en demokrati?

- Visst.

Och det var därifrån som kunskaperna kom.

- Ja, men alltså landet som skaffar sig kunskaperna står inte under IAEA:s kontroll. Och det är för mig det viktiga att de gör det.

När det gäller de senaste årens transporter av utarmat uran från OKG-anlåtade anrikningsanläggningar i Europa till Ryssland för så kallad återanrikning, som kritiserats starkt av miljö- och människorättsrörelser, säger Lars Thuring att han inte är tillräckligt insatt för att uttala sig. Men han säger att det "viktigaste man måste komma ihåg är att all energiproduktion har en påverkan".

- Det viktigaste är att man vet ungefär vad påverkan är. Att man försöker skapa så mycket välstånd, med hushållning av de resurser som finns, med minimal påverkan på miljön. Det är det man strävar efter.

För Lars Thuring står valet när det gäller energiproduktion mellan kärnkraft och kolkraft. Han tycker att kärnkraften är överlägsen kolkraften bland annat när det gäller den helt avgörande frågan att minimera koldioxidproblemen och uppvärmningen av jorden.

Försöker bli bättre hela tiden

Lars Thuring får ändå frågan om OKG kan göra mer i framtiden för att minimera olika former av skadeverkningar när det gäller just urananskaffningen.

- Det kan vi säkert göra.

Vad?

- Vet inte.

- Hela tiden måste man ha en verksamhet som bygger på någon form av ett hjul, där man hela tiden utvärderar erfarenheter, där man ser vad som är rimligt att förbättra.

- Ett förbättringshjul, hela tiden, naturligtvis.

- Och det här är naturligtvis en pusselbit, säger Lars Thuring och pekar på Nyheternas reportageserie om kärnkraftens resa till Oskarshamn.

Hur då?

- Det här kan man ju ta ett intryck av naturligtvis, säger han.

- Är det så här? Vilken sanning ligger i det här? Är det här en enskild person eller är det ett helt samhälle?

Omöjligt lämna garantier

Med anledning av uranindustrins sammanlagda konsekvenser i form av miljö- och hälsoeffekter och den risk för kärnvapenspridning som Nyheternas reportageserie också lyft fram, säger Lars Thuring:

- Man kan ju aldrig garantera att enskilda personer alltid går opåverkade ifrån en verksamhet.

- Det går inte att bedriva någon verksamhet i det här samhället utan att det har en påverkan.

Fredrik Loberg

fredrik.loberg@ostran.se